

70-LECIE PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ IM. MARII GRZEGORZEWSKIEJ W ZIELONEJ GÓRZE

Dokonania naukowe prof. Marii Grzegorzewskiej, idee, które wyznawała, jej stosunek do drugiego człowieka, bycie wiernym określonym wartościom moralnym stanowią o ponadczasowym przesłaniu jej dorobku intelektualnego i wizji człowieka dojrzałego, wewnątrznie zharmonizowanego, kształtującego swoją osobowość w duchu miłości i odpowiedzialności za drugiego człowieka. 16 października 1987 r. w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej miała miejsce podniosła uroczystość nadania tej placówce imienia Marii Grzegorzewskiej. Rok później, z racji 100-lecia urodzin patronki, odsłonięto w niej tablicę pamiątkową i zorganizowano sesję popularnonaukową na temat osiągnięć Marii Grzegorzewskiej dla rozwoju pedagogiki specjalnej.

W artykule przedstawiamy wybrane aspekty pracy pedagogicznej, dydaktycznej i bibliotekarskiej naszej Biblioteki, które mają swoje źródło w twórczości naukowej naszej patronki i w jej filozofii życia, którą wyraziła w poruszających słowach: „poza przygotowaniem zawodowym człowieka, poza jego wykształceniem najistotniejszą, najbardziej podstawową i decydującą wartością w jego pracy jest jego Człowieczeństwo” (Grzegorzewska, 1959, s. 16). A następnie tak rozwinęła: „Toteż z myślą o przyszłości naszym zasadniczym zadaniem winna być troska o Człowieka, o pełnię jego rozwoju, uznanie jednostki, wiara w człowieka, poszanowanie dla niego i rozwoju jego człowieczeństwa” (Grzegorzewska, 1959, s. 51).

Maria Grzegorzewska w *Listach do Młodego Nauczyciela* podkreślała swoje zainteresowanie człowiekiem w perspektywie całego jego życia. Mimo że codzienna praca

z czytelnikiem nie zawsze łączy się bezpośrednio z procesem nauczania, to system wartości proponowany przez Grzegorzewską, oparty na poszanowaniu drugiego człowieka, ma znaczący wpływ na pracę odwiedzającego nas nauczyciela ze względu na udzielaną mu pomoc w odnalezieniu poszukiwanej literatury oraz udzielanie informacji wspierającej proces edukacji i wychowania uczniów. W tym zaangażowaniu na rzecz użytkowników PBW pomaga nam jeszcze inna refleksja zawarta w *Listach*: każdej sprawie należy służyć „z zapałem, inicjatywą, wytrwałą pracą, poczuciem odpowiedzialności za jej wyniki, prawdziwą życzliwością dla człowieka” (Grzegorzewska, 1959, s. 41). Te słowa są dla nas wskazówką, że nasze współdziałanie z osobami odwiedzającymi Bibliotekę wpływa na jakość wykonywanej przez nich pracy. Pomaga w innowacyjnych poszukiwaniach, w rozwijaniu osobistych pasji, w rozwiązywaniu problemów, prowadzeniu badań naukowych, w sprawnym korzystaniu z mediów elektronicznych.

Dorobek intelektualny i pedagogiczny Biblioteki tworzą jej pracownicy – poprzez redagowanie, tworzenie własnych publikacji, projektów edukacyjnych i scenariuszy zajęć, prowadzenie i przygotowywanie lekcji, spotkań literackich, sympozjów i konferencji. Dzieje się to jednak zawsze w harmonijnej współpracy z potrzebami i oczekiwaniami naszych użytkowników, a różnorodny asortyment usług naszej placówki odpowiada wymogom polityki oświatowej państwa, przemianom kulturowym i społecznym, jakie nieustannie zachodzą w kraju i na świecie. Nie będzie przesady, jeżeli podkreślimy wartość naszej placówki jako skarbnicy

wiedzy, z jej swoistą i niepowtarzalną misją inspirującą współczesne czytelnictwo, i jako pedagogicznego laboratorium, w którym podnosi się własne kompetencje, wprowadza innowacyjne metody pracy. Sprawdza się tutaj idea samokształcenia – tak bardzo bliska założeniom Grzegorzewskiej: „Pomyśl, sam – swoją wolą, swoją gorącą chęcią, swoim świadomym dążeniem – nie tylko zdobywasz różne wiadomości, ale coraz głębiej wchodzisz w rozumienie życia i świata, poznajesz bogactwo myśli ludzkiej, poznajesz różne ciekawe zagadnienia, oświeblasz wiele zawitych dla siebie spraw, rozjaśniasz różne tajemnicze dla siebie zjawiska [...]. Prawdziwie wartościowym pracownikiem jest ten, kto się całe życie uczy, kto się całe życie w pracy i przy pracy kształci z własnej woli, dlatego, że tak chce i że inaczej wartości swojej pracy zrozumieć nie może” (Grzegorzewska, 1959, s. 53, 55).

Te refleksje stały się inspiracją dla różnych inicjatyw realizowanych w Bibliotece. Praca z książką, z tekstem literackim, komputerem z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjnych, z ciekawymi i atrakcyjnymi pomocami dydaktycznymi przygotowanymi przez nauczycieli bibliotekarzy pomaga, a często współtworzy proces nauczania i wychowania. Bibliotekarz staje się w pełnym tego słowa znaczeniu nauczycielem, pomysłowym, pełnym pedagogicznego zapału, odkrywczym, świetnie przygotowanym do zadań dydaktycznych i wychowawczych.

Maria Grzegorzewska wychodziła z założenia, że miłość i dobroć są to najwyższe wartości, które organizują i porządkują życie jednostki i społeczeństwa, w którym żyje. Miłość stanowi również najważniejszą wykładnię więzi, która powinna łączyć nauczyciela z jego uczniami. Ważne jest nie tylko przygotowanie merytoryczne nauczyciela do pracy w szkole, jego wykształcenie i zdobyte umiejętności, lecz także troska o osobisty rozwój wychowanków, otoczenie ich miłością, poczucie odpowiedzialności za ich przyszłość.

Idealy naszej patronki, żeby docierać do uczniów z zaangażowaniem umysłu i serca, znakomicie korespondują z zajęciami

z biblioterapii, które są prowadzone przez naszych pracowników. Przeznaczone są one dla przedszkolaków i młodszych uczniów szkół podstawowych. Zajęcia ukazują nie tylko piękno literatury, lecz także jej wyjątkowość związaną z walorem terapeutycznym, szczególnie baśni, legend i bajek. Terapia poprzez głośne czytanie książek, inscenizowanie wydarzeń z wybranej literatury, świadome sterowanie jej oddziaływaniem wspomaga nauczycieli w kształtowaniu u swoich wychowanków wrażliwości, właściwego pojmowania świata, lecz psychikę dziecka, jego lęki i niepokoje, uczy pokonywania trudności, budowania swojego świata wewnętrznego, pomaga w akceptacji samego siebie i kształtowaniu swojej tożsamości. Zajęcia, które prowadzimy, wykorzystują tzw. kinezjologię edukacyjną i konsolidację różnych dziedzin sztuki, pedagogikę zabawy i teatroterapię. Uczestnicy poszerzają swoją wiedzę o literaturze, uczą się samodzielnego czytania książek, które może kojarzyć się z przyjemnością, z poznawaniem świata, z niezapomnianą przygodą. Dojrzewanie dzieci i stopniowe wchodzenie w świat dorosłych jest procesem trudnym i skomplikowanym. Zajęcia z biblioterapii, które prowadzimy, mają je do tego przygotować, nauczyć odwagi w pokonywaniu codziennych trudności, rozumienia i szacunku do ludzi, poczucia własnej wartości i empatii wobec innych osób.

Rozwijanie talentów ucznia i jego twórczych możliwości – o co tak często upominała się Maria Grzegorzewska – przekłada się na zajęcia w konwencji japońskiego teatryku kamishibai, które są przygotowywane i realizowane przez naszych nauczycieli bibliotekarzy. Jest to teatr ilustracji i obrazów, składający się z drewnianej skrzynki butai (przypomina ona scenę w teatrze), w której umieszcza się karty narracyjne z tekstem jakiejś historii. Dla młodych widzów kontakt z tego typu formą opowiadania jest niezapomnianym przeżyciem, uczy skupienia na przekazywanej treści, docenienia wartości słowa, rozwija kreatywność i wyobraźnię. Kamishibai jest swoistą formą sztuki teatralnej, ma walory terapeutyczne i edukacyjne,

fabuła opowieści pozostaje często niedokończona, uczestnicy spektaklu mogą sami wymyślać zakończenie. Jest również świetną rozrywką, która odrywa młodzież od komputerów, Internetu, współczesnego halasu medialnego, może być wspaniałą alternatywą otwarcia się na kulturę słowa i obrazu.

Idee głoszone przez Grzegorzewską wychodzą poza ramy czasu, w którym żyła. Nauczyciel powinien partycypować w doświadczeniach wewnętrznych ucznia i pomagać mu „do stania się pewną strukturą wartości” oraz motywować go do „samorozwoju, tzn. w samokształtowaniu się w wolności” (Grzegorzewska, 1964, s. 21). W epoce dominacji wartości materialnych, relatywizmu aksjologicznego, chaosu medialnego należy uwrażliwiać naszych uczniów i wychowanków na różne trudne sytuacje, jakie niesie ze sobą współczesna cywilizacja. Biblioteka od wielu lat uczestniczy w Dniu Bezpiecznego Internetu. Jest to święto ustanowione z inicjatywy Komisji Europejskiej w ramach programu „Safer Internet”. Na konferencje organizowane przez PBW dla nauczycieli, wychowawców i młodzieży szkolnej zapraszamy pracowników naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu Zielonogórskiego, pedagogów, przedstawicieli Komendy Miejskiej Policji w Zielonej Górze. Biblioteka nie tylko inicjuje i prowadzi te spotkania, lecz także bierze w nich bezpośredni udział, przygotowując wykłady związane z jej ofertą dotyczącą cyfrowego bezpieczeństwa i wystawę tematyczną. Misją naszej placówki stało się popularyzowanie mądrego użytkowania Internetu, umiejętne korzystanie z wielorakich technologii informacyjno-komunikacyjnych, przeciwdziałanie cyberprzemocy, krzewienie dekalogu internauty oraz pokazywanie różnych sposobów manipulacji obecnych w mediach.

Od wielu lat nasza Biblioteka aktywnie włącza się w Ogólnopolski Tydzień Bibliotek, który obchodzimy w maju. Jest to ogólnopolski program, który służy upowszechnianiu czytelnictwa, eksponuje ważną rolę bibliotek w życiu społecznym i narodowym.

Inicjatorem programu jest Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich; co roku ma on inne hasło przewodnie, akcentujące różne oblicza bibliotek, które warto utrzymywać w świadomości społecznej. Parafrazując jedno z haseł programu: każdy może znaleźć dla siebie jakąś pyszną literacką potrawę podaną w odmienny sposób – czy to w postaci książki, w której możemy się rozsmakować intelektualnie i duchowo, czy też w trakcie realnej degustacji podczas Festiwalu Kulinarnego, towarzyszącego „Tygodniowi Bibliotek” w PBW. W dniu Festiwalu chętni przygotowują lub przynoszą z domu różne dania, słodycze i ciasta, żeby podzielić się z innymi i podkreślić uniwersalny wymiar Biblioteki. W ten sposób nawiązujemy do naszej literatury, w której znajdziemy wiele opisów biesiadowania, a odpowiednio dobrane „kuchenne przepisy” staramy się ilustrować cytataми z dzieł naszych mistrzów. Prezentujemy również potrawy z innych stron świata. Festiwal Kulinarny to inicjatywa otwarta na promowanie Biblioteki i czytelnictwa, na kulturę i obyczaje także innych narodów.

Maria Grzegorzewska nie była bezpośrednio związana z zawodem bibliotekarza, ale uznaliśmy, że nasza instytucja powinna przyjąć jej imię. Jej osobiste nastawienie do życia, ideały, które wyznawała, jej wizja nauczyciela i stosunek do drugiego człowieka, troska o jego prawidłowy i komplementarny rozwój, wrażliwość na otaczający świat – te wszystkie idee są również bliskie pracownikom PBW w Zielonej Górze. Humanizm Marii Grzegorzewskiej miał charakter uniwersalny, ukierunkowany był na sprawy i potrzeby ludzi, podkreślał wartość wiedzy oraz wykształcenia, a wrażliwość na piękno i zainteresowanie problemami estetycznymi towarzyszyły jej przez całe życie.

Bibliografia

- Grzegorzewska, M. (1959). *Listy do Młodego Nauczyciela. Cykl I*. Warszawa: PZWS.
Grzegorzewska, M. (1964). *Wybór pism*. Warszawa: PWN.